

راهنمای کاربردی پرورش بز و بزغاله

گردآوری:

مسعود صدیقی

سهیلا ده‌مان

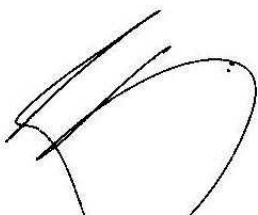
دانشجویان کارشناسی، مدرس علوم دامی دانشگاه تبریز

ویراستار علمی:

دکتر آرش جوانمرد

عضو هیئت علمی گروه علوم دامی دانشگاه تبریز

پاییز سال ۱۳۹۷

سرشناسه	:	قهرمانی، سهیلا، ۱۳۷۵-
عنوان و نام پدیدآور	:	راهنمای کاربردی پرورش بز و بزغاله/ تألیف سهیلا قهرمانی، مسعود صدیقی؛ ویراستار علمی آرش جوانمرد
مشخصات نشر	:	تبریز، عصرزندگی، ۱۳۹۷=۲۰۱۸ م.
مشخصات ظاهری	:	۲۵۰ ص.: مصور، جدول، نمودار
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۸۰۸۸-۷۶۹
وضعیت بهره‌ت‌نویسی	:	فیا
موضوع	:	پرورش بز - ایران
موضوع	:	Goat farming - Iran
شناسه افزوده	:	جوانمرد، آرش - ۱۳۵۳ - ویراستار علمی
شناسه افزوده	:	صدیقی، مسعود - ۱۳۷۴ - مؤلف
رده بندی کنگره	:	۱۱.۶۷ ۹۹۱/۹ الف ۳۸۳ SF
رده بندی دیویی	:	۶۳۱/۳۹۰۸۲
شماره کتاب‌شناسی ملی	:	۵۳۹۵۶۵۹

عنوان: راهنمای کاربردی پرورش بز و بزغاله

مؤلف: سهیلا قهرمانی، مسعود صدیقی

ویراستار علمی: دکتر آرش جوانمرد.

طراح جلد: مسعود صدیقی

نوبت چاپ: یکم، ۱۳۹۷، ۱۰۰۰ نسخه قیمت: ۲۰۰۰۰۰ ریال

مونتاز و صفحه بندی: آذین چاپ و صحافی: آذین ناشر: عصر زندگی

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۰۸۸-۷۶-۹ (۹۷۸-۶۰۰-۸۰۸۸-۷۶-۹) (ISBN : ۹۷۸-۶۰۰-۸۰۸۸-۷۶-۹)

تلفن پخش: ۰۹۹ ۲۴۹۹ ۰۰۹۹ / ۰۹۹ ۴۹۷ ۸۰۶۳

سایت: www.azbooks.ir

همه‌ی مسئولیت‌های مطالب کتاب بر عهده‌ی مؤلف/ مترجم است.

فهرست مطالب

فصل اول : تاریخچه بز.....	۱
پیشینه بز.....	۱
تاریخچه اهلی شدن بز.....	۱
بز در ایران.....	۱
نماد فرهنگ بز در ایران باستان.....	۲
تمدن پیه موشلان.....	۴
تمدن تل باقرین تخت جمشید.....	۴
مراسم تکم گردی در روز.....	۷
فصل دوم : نژاد های بز.....	۲
بز.....	۱۱
اهمیت بز.....	۱۱
بز های بومی.....	۱۲
بز بلوچی.....	۱۲
بز تالشی.....	۱۳
بز تالی.....	۱۳
بز خراسانی.....	۱۴
بز خلخالی.....	۱۵
بز دارابی.....	۱۵
بز ریاطی.....	۱۶
بز رائینی.....	۱۶
بز روانسر.....	۱۷
بز عربی.....	۱۸
بز عدنی.....	۱۹

۲۰	بز قشقای
۲۰	بز کاریزی
۲۰	بز کوهی
۲۱	بز لری
۲۱	بز ماکویی
۲۲	بز مرخز
۲۳	بز منسی
۲۴	بز ویی هرزگان
۲۴	بز نائینی
۲۵	بز تجدی
۲۶	بز ندوشن
۲۶	بز آدانی
۲۷	بز افشاری
۲۷	بزهای وارداتی و خارجی
۲۸	بز آلبان
۲۸	بز بیتال
۲۹	بز سانن
۳۰	بز کشمیری
۳۰	بز آنقورا
۳۱	بز آلپین انگلیسی
۳۱	بز باگوت
۳۲	بز آنقولونوبیان
۳۲	بز بارباری
۳۳	بز بوئر
۳۳	بز نوبین

۳۳ بز گلدن گر نزی

۳۴ بز توگن بورگ

۳۴ بز بنگال

۳۴ بز سومالی

۳۴ بز سوریه یا عرب

۳۵ بز آراپاوا

۳۶ فصل سوم تولیدات بز

۳۷ شیر

۳۸ گوشت

۴۰ صابون بز

۴۰ پنیر بز

۴۱ الیاف بز مرخز یا مرخز (موهر)

۴۲ طریقه به دست آوردن موهر :

۴۳ کرک (کشمیر)

۴۴ موی بز

۴۶ پوست، چرم، جیر

۴۷ کود

۴۸ شاخ

۵۰ فصل چهارم : فیزیولوژی بز

۵۱ آناتومی

۵۱ شکل ظاهری بز

۵۲ دستگاه اسکلتی

۵۲ جمجمه

۵۳ ستون مهره ها

۵۵ اندام حرکت سینه ای (جلویی)

- ۵۸ اندام حرکتی لگنی
- ۵۹ دستگاه عضلانی
- ۵۹ عضلات تنه
- ۵۹ عضلات شکمی
- ۵۹ عضلات گردن
- ۶۰ عضلات اندام حرکت جلویی
- ۶۰ عضلات اندام حرکتی لگن
- ۶۱ ستون فقرات
- ۶۱ دستگاه گوارش
- ۶۲ دستگاه گوارش پس دیافراگمی
- ۶۲ لب
- ۶۳ زبان
- ۶۳ دندان
- ۶۳ حلق
- ۶۳ صری
- ۶۴ تشخیص سن در بزها
- ۶۵ دستگاه گوارش پس دیافراگمی
- ۶۵ معده
- ۶۵ شکمیه
- ۶۵ نگاری
- ۶۵ هزارلا
- ۶۵ شیردان
- ۶۶ روده ها
- ۶۷ دستگاه تنفسی
- ۶۷ دستگاه ادراری

۶۷	 میزنای
۶۷	 مثانه
۶۸	 دستگاه تناسلی
۶۸	 دستگاه تناسلی در جنس نر
۶۸	 دستگاه تناسلی در جنس ماده
۶۹	 بلوغ
۶۹	 بلوغ نسبی
۶۹	 بلوغ نسبی
۷۰	 فحلی و عذرم آن در بز
۷۱	 سیکل استروس در بز
۷۲	 روش های همزمان ساز و فحلی
۷۲	 روش غیرهورمونی:
۷۲	 روش هورمونی:
۷۳	 لقاح و آبستنی
۷۴	 آبستنی و تشخیص آن در بز ماده
۷۴	 دوره آبستنی
۷۴	 زایمان
۷۵	 مراحل زایمان
۷۶	 علت جفت ماندگی
۷۷	 بزغاله زایی
۷۷	 نشانه های زایمان
۷۹	 سخت زایی
۷۹	 جلوگیری از آبستنی و خاتمه دادن به آبستنی
۸۰	 مراقبت از گوساله
۸۱	 پستان

۸۲		خصوصیات ظاهری عمومی
۸۲		سر
۸۳		پشت و کپل
۸۳		پا و ساق پا
۸۳		سیستم پستان
۸۴		خوراندن شیر (آغوز) به بزغاله
۸۵		آسیزگیری بزغاله
۸۶		فصل پنجم: اصول مدیریت در پرورش بز، تاسیسات و تجهیزات
۸۷		محل جایگاه و استاز ردها
۸۸		انواع جایگاه ها
۸۸		جایگاه بسته
۸۹		جایگاه نیمه باز
۸۹		جایگاه باز
۹۰		سایبان
۹۰		آغل و وسعت آن
۹۱		پی ریزی
۹۱		دیوارسازی
۹۲		کف جایگاه
۹۲		سقف جایگاه
۹۳		درب آغل
۹۳		پنجره های آغل
۹۳		تهویه و عایق بندی
۹۴		نور و روشنایی
۹۴		ضمانت جایگاه
۹۵		بهاربند

۹۵	حصار برای بزها
۹۶	وسایل غذاخوری
۹۶	آخور علف
۹۷	آب و آبشخور
۹۹	انبار خوراک
۹۹	زایشگاه
۹۹	حمام
۱۰۰	پیش اسپری
۱۰۰	سالن شیردزمی
۱۰۱	روش شیردوشی دست
۱۰۲	تخلیه کود جایگاه
۱۰۳	روش های جمع آوری کود
۱۰۴	شست و شوی محل پرورش
۱۰۴	ضد عفونی جایگاه با روش شعله افکنی
۱۰۴	ساختمان پرورش بزهای جوان
۱۰۵	جایگاه بزغاله و جایگاه بز نر
۱۰۵	مهار کردن دام
۱۰۶	ابزار و وسایل مورد نیاز در پرورش
۱۰۶	تعیین هویت و شماره زنی
۱۰۷	خالکوبی
۱۰۷	شماره های فلزی
۱۰۸	بریدن گوش
۱۰۸	داغ زدن گرم
۱۰۸	داغ زدن سرد
۱۰۸	قرار دادن چیپ های الکترونی

۱۰۹	شاخ بری
۱۱۰	شاخ بر
۱۱۰	حلقه پلاستیکی
۱۱۱	اخته کردن
۱۱۱	حلقه پلاستیکی
۱۱۱	بو، دیزو
۱۱۲	پس - راحی
۱۱۲	سم پینی
۱۱۳	قیچی سر چینی
۱۱۴	پرداخت کننده
۱۱۴	مگنت
۱۱۴	مگنت خوران
۱۱۵	تروکار
۱۱۵	بلوس خوران
۱۱۶	شیر خوران
۱۱۶	ابزار تلقیح مصنوعی
۱۱۶	اسپکولوم
۱۱۷	واژن مصنوعی
۱۱۷	پشم چینی
۱۱۸	مراحل پشم چینی
۱۱۸	قیچی پشم چینی
۱۱۹	شانه کشمیر
۱۱۹	وزن متر
۱۱۹	سایر وسایل موجود در واحد برداری
۱۲۲	فصل ششم : اصول پرواربندی

۱۲۳	مزایای پرواربندی
۱۲۳	انواع پرواربندی
۱۲۴	نکات قابل توجه در پروار بندی
۱۲۴	مشخصات بز پرواری
۱۲۵	پرورش بز به روش گله های داشتی
۱۲۵	پرورش بز های اصلاحی
۱۲۶	فصل هفتم ژنتیک و بیوتکنولوژی بز
۱۲۷	اهمیت چند ذخایر ژنتیک و مطالعه توده های بومی
۱۲۸	حفظ تنوع ژنتیک دام
۱۲۹	ذخایر ژنتیکی دام
۱۳۰	دلایل پرورش بز و به نژاد
۱۳۲	صفت
۱۳۲	فنوتیپ
۱۳۲	اثرات محیطی
۱۳۳	ارزش اصلاحی
۱۳۳	اثر متقابل ژنوتیپ و محیط
۱۳۳	وراثت پذیری
۱۳۴	اصلاح نژاد
۱۳۴	انتخاب
۱۳۶	برنامه اصلاحی
۱۳۶	اهداف اصلاحی
۱۳۸	معیار انتخاب
۱۳۹	ثبت مشخصات
۱۴۱	روشهای انتخاب
۱۴۲	هم خونی

انتخاب ژنومی	۱۴۲
علم بیوتکنولوژی	۱۴۴
تعریف بیوتکنولوژی	۱۴۵
آینده بیوتکنولوژی	۱۴۶
فصل هشتم : تغذیه بز	۱۴۸
مصرف خوراک در بز	۱۴۹
تاثیر تغذیه بر کیفیت تولید بز	۱۵۰
مدیریت تغذیه در بزهای گوشتی	۱۵۰
انرژی	۱۵۰
پروتئین	۱۵۱
ویتامین ها	۱۵۱
مواد معدنی	۱۵۱
آب	۱۵۱
مدیریت تغذیه ای در بزهای شیری	۱۵۲
پس چر	۱۵۲
علوفه خشک	۱۵۲
سیلاژ، هیلاژ و محصولات ریشه ای	۱۵۲
مواد افزودنی	۱۵۳
کنسانتره ها	۱۵۳
مدیریت تغذیه در بزغاله ها	۱۵۳
آغوز	۱۵۳
مدیریت تغذیه در بزهای خشک	۱۵۴
مدیریت تغذیه در بزهای نر	۱۵۶
چند جیره پیشنهادی	۱۵۶
جیره بز ماده در مرتع	۱۵۶

۱۵۷	جیره بزغاله ها
۱۵۸	احتیاجات غذایی مهم بزها
۱۵۸	احتیاجات بز ماده
۱۵۸	قبل از جفتگیری
۱۵۸	پس از جفتگیری
۱۵۹	تغذیه بزغاله ها
۱۵۹	احتیاجات غذایی بز نر
۱۵۹	اسکور بدن بز
۱۶۰	فصل نهم: بهداشت و بیماری های بز
۱۶۱	تشخیص بز سالم و بیمار
۱۶۲	معاینه فیزیکی
۱۶۲	مقادیر طبیعی علائم حیاتی
۱۶۴	تست FAMACHA
۱۶۵	عوامل مؤثر بر بیماری
۱۶۵	بیماریهای عفونی
۱۶۵	سیاه زخم
۱۶۶	آب آوردگی قلب
۱۶۷	پاستورلوز
۱۶۷	بزرگ شدن سر
۱۶۸	بیماری زبان آبی
۱۶۸	ورم قشر مغز
۱۶۹	ذات الریه
۱۶۹	تورم زیر پوستی
۱۷۱	انواع سقط جنین
۱۷۱	کلامیدیا

۱۷۲	 بروسلوز
۱۷۲	 توکسوپلاسموز
۱۷۳	 تب کیو
۱۷۴	 تورم رحم
۱۷۴	 تب کنه برد (تب راجعه)
۱۷۵	 بیماری های جنس نر
۱۷۵	 بیماری Gynecomastia
۱۷۶	 بیماری های چشم
۱۷۶	 برگشتگی پلک رن چشم
۱۷۷	 نر می قشر رن
۱۷۸	 مسمومیت آبستنی
۱۷۸	 ناهنجاری های گوارشی
۱۷۹	 اسهال
۱۸۰	 بیماری شبه سل (بیماری یون)
۱۸۱	 آنروتوکس می (قلوه نرمی)
۱۸۲	 لنگش
۱۸۳	 درمانیت بین انگشتی
۱۸۳	 آبسه های پا
۱۸۴	 ورم مغز
۱۸۵	 بیماری های پستان
۱۸۵	 ورم پستان
۱۸۶	 پستان سخت
۱۸۷	 بیماری های تنفسی
۱۸۷	 عفونت باکتریایی شش
۱۸۷	 سل

۱۸۸	بیماریهای پوستی
۱۸۸	التهاب پوستی
۱۸۸	درماتیت
۱۸۹	کجلی قارچی
۱۸۹	آبله بز
۱۹۰	تب برفکی
۱۹۰	حساسیت های پوستی
۱۹۰	شوآت آنیلاکسی
۱۹۱	آواراه بطری شل
۱۹۲	بیرون زدگی ها
۱۹۲	بیماری ماهیچه سفید
۱۹۳	مرگ ناگهانی
۱۹۴	ناخوشی و ضعف رشد
۱۹۵	انگل های بز
۱۹۶	کرم های گوارشی
۱۹۶	کرم های شیردانی
۱۹۶	کرم های روده کوچک
۱۹۷	کرم های روده بزرگ
۱۹۷	روشهای تشخیص
۱۹۸	شمارش کرم و تشخیص
۱۹۸	کرم کش ها
۱۹۸	واکسن ها
۱۹۹	بقیه انگل های داخلی
۱۹۹	کرم های پهن
۱۹۹	کرم پهن کبد

۲۰۰	کرم های ریه
۲۰۰	کوکسیدیا
۲۰۱	انگل های خارجی
۲۰۱	حشره بالدار
۲۰۱	شپش ها و کرم های ریز
۲۰۲	ساس ها
۲۰۳	کک ها
۲۰۳	کنترل انگل های خارجی
۲۰۳	ژنتیک مقاوم ، بیمار ها در بز
۲۰۴	بیماری های انگلی
۲۰۶	داروهای دامپزشکی
۲۰۶	ضد باکتری
۲۰۷	داروی ضد کرم
۲۰۷	داروی ضد انگل (انگل های بیرونی)
۲۰۷	داروهای ضد التهاب غیر استروئیدی (NSAID)
۲۰۷	هورمون ها
۲۰۷	الکترولیت ها و گلوکز
۲۰۸	ضد عفونی کننده ها
۲۰۸	واکسن ها
۲۱۰	دارو های طبیعی
۲۱۰	بهداشت گله
۲۱۰	مواد ضد عفونی کننده در دامپروری
۲۱۰	نور خورشید
۲۱۱	شعله دادن
۲۱۱	دود دادن

۲۱۱	سوزانیدن
۲۱۲	آهک
۲۱۳	کات کبود
۲۱۳	آنتی سبتیک ها
۲۱۳	انواع سموم شیمیای ضد انگل های خارجی دام
۲۱۴	برنامه مبارزه با انگل های کرمی گوسفند و بز
۲۱۴	ضد کرم پهن، کرماتود، سستود
۲۱۶	فصل دهم: رفتارشناسی
۲۱۷	رفتارشناسی بز
۲۱۷	رفتار جنسی
۲۱۸	رفتار جنسی بز ماده
۲۱۸	رفتار جنسی بز نر
۲۱۹	رفتارهای مادری
۲۲۰	جداشدن از گله پیش از زایمان
۲۲۰	مراقبت های اولیه مادری برای نوزاد
۲۲۱	چنگ زدن بزغاله
۲۲۱	رفتار مادری و شیردهی
۲۲۱	پرخاصگری مادری
۲۲۲	رهبری
۲۲۳	رفتار یادگیری
۲۲۳	رفتار اجتماعی
۲۲۴	بالا رفتن
۲۲۴	جویدن
۲۲۵	رفتار تهاجمی
۲۲۶	با سر ضربه زدن

۲۲۶ رفتار پیوستن به یکدیگر

۲۲۷ رابطه بین گونه ای

۲۲۷ رابطه انسان با بز

۲۲۸ رفتار بزغاله های بزرگ شده با بطری

www.ketab.ir

پیشگفتار

منت خدای را عزوجل که طاعتش موجب قربت است و به شکر اندرش مزید نعمت

باید بر خود بیالیم که خداوند به ما توفیق تلاش در شکست و صبر در نومیدی و تحمل سختی ها را بر ما عنایت فرمود. بدون شک تهیه مجموعه حاضر به علت گستردگی مطالب در بحث پرورش بز اعم از رفتارشناسی، اصلاح نژاد و بیوتکنولوژی، بهداشت و بیماری ها، تاسیسات، تغذیه و تولیدات، بدون مساعدت اساتید و تشویق و ترغیب سروران عزیز امکان پذیر نبود. وظیفه خود می دانیم سپاس بیکران خود را نثار استاد بزرگوار جناب آقای دکتر آرش جوانمرد که صبورانه و بی هیچ توقع زحمت راهنمایی این کتاب را تقبل فرمودند و با راهنمودهای راهبردی و تکنیکی ارزنده خود اطلاعات و تجارب ناقص ما را غنا بخشیدند.

و باز شایسته است از زحمات سایر اساتید فرهیخته علوم دام و طیور آقایان دکتر جلیل شجاع، دکتر سید عباس رافت، دکتر محمدعلی مقدم، دکتر صادق علیجانی، دکتر حمید پایا، دکتر بابک قاسمی پناهی، دکتر علی حسین خانی، دکتر حسن دقیا، دکتر اکبر تقی زاده، دکتر حمید محمدزاده و خانم دکتر ابراهیمی که در تهیه و تولید این مجموعه راجب ارتقا مباحث علمی گردیده اند مراتب تشکر و امتنان خود را اعلام داریم.

همچنین از پدر و مادر و عزیزانی که در تمام مراحل زندگی خواستار پیشرفت و ترقی و پشتوانه ما هستند نهایت سپاسگزاری خویش را اظهار داریم.

از زحمات تمامی اساتید و دانشجویان سال های ماضی و حال علمی های عزیز که در تهیه این کتاب مطالب علمی آنها مورد بهره برداری قرار گرفته بود، تقدیر می نمائیم.

قهرمانی - صدیقی